

K O M U N I K A T
Z B A D A Ń

Warszawa, wrzesień 2010

www.cbos.pl ● sekretariat@cbos.pl

BS/118/2010

WYBORY SAMORZĄDOWE 2010

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
4 lutego 2010 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W tym roku społeczeństwo polskie przechodzi swego rodzaju sprawdzian z demokracji. Nie tak dawno wybieraliśmy głowę państwa, a przed nami wybór władz samorządowych, które przez najbliższe cztery lata będą miały bezpośredni wpływ na funkcjonowanie lokalnych społeczności. Wprawdzie kampania wyborcza do wyborów samorządowych jeszcze się nie rozpoczęła, co więcej – nie znamy nawet dokładnego terminu głosowania, jednak temat wyborów dość często pojawia się w debacie publicznej, padają też pierwsze nazwiska kandydatów na prezydentów poszczególnych miast.

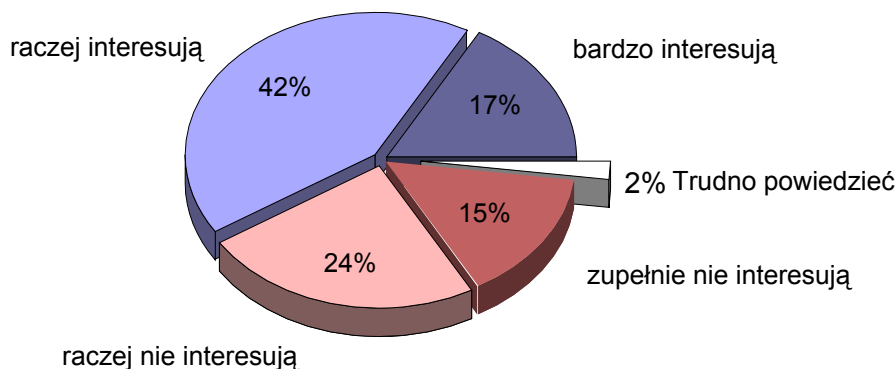
W sierpniowym sondażu¹ zapytaliśmy Polaków o zainteresowanie wyborami samorządowymi, chęć udziału w nich, a także zakładane strategie głosowania i preferencje dotyczące sposobu wybierania władz lokalnych.

ZAINTERESOWANIE WYBORAMI

Większość dorosłych Polaków (59%) deklaruje zainteresowanie tegorocznymi wyborami samorządowymi. *Désintéressement* w tej sprawie wyraża 39% badanych. Wyborami władz lokalnych interesują się przede wszystkim mieszkańcy najmniejszych miast (73%), osoby z wyższym wykształceniem oraz respondenci praktykujący religijnie kilka razy w tygodniu (po 72%), a w grupach społeczno-zawodowych – kadra kierownicza i specjaliści wyższego szczebla (74%) oraz średni personel, w tym technicy (71%). Stosunkowo najmniej zainteresowane wyborem swoich przedstawicieli do samorządu terytorialnego są osoby o niesprecyzowanych poglądach politycznych (53% z nich nie interesuje się wyborami), w ogóle nieuczestniczące w praktykach religijnych (51%), robotnicy niewykwalifikowani (51%), badani w wieku 25 – 34 lata (50%), a także respondenci z wykształceniem podstawowym (49%), źle oceniający sytuację materialną swoich gospodarstw domowych oraz bezrobotni (po 47%) – zob. tabele aneksowe.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (243) przeprowadzono w dniach 5 – 11 sierpnia 2010 roku na liczącej 986 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

RYS. 1. W TYM ROKU ODBĘDĄ SIĘ WYBORY SAMORZĄDOWE DO RAD GMINNYCH, POWIATOWYCH I SEJMIKÓW WOJEWÓDZKICH ORAZ WYBORY WÓJTÓW, BURMISTRZÓW I PREZYDENTÓW MIAST. CZY PANA(IA) WYBORY TE:

Wprawdzie termin głosowania nie jest jeszcze znany, ale już teraz widać, że zainteresowanie wyborem władz lokalnych jest obecnie większe niż cztery lata temu. W sierpniu i wrześniu 2006 roku (a więc na trzy i dwa miesiące przed głosowaniem, które odbyło się 12 listopada) grupa zainteresowanych wyborami władz samorządowych nie przekraczała 50%. Patrząc z perspektywy jeszcze dłuższej można stwierdzić, że obecne zainteresowanie wyborem władz lokalnych – na kilka miesięcy przed głosowaniem – jest również istotnie wyższe niż w porównywalnym okresie przed wyborami w latach 1998 i 2002. Wówczas zbliżony do deklarowanego obecnie poziom zainteresowania notowaliśmy dopiero tuż przed głosowaniem, a wiadomo, że im bliżej wyborów, tym większe nimi zainteresowanie.

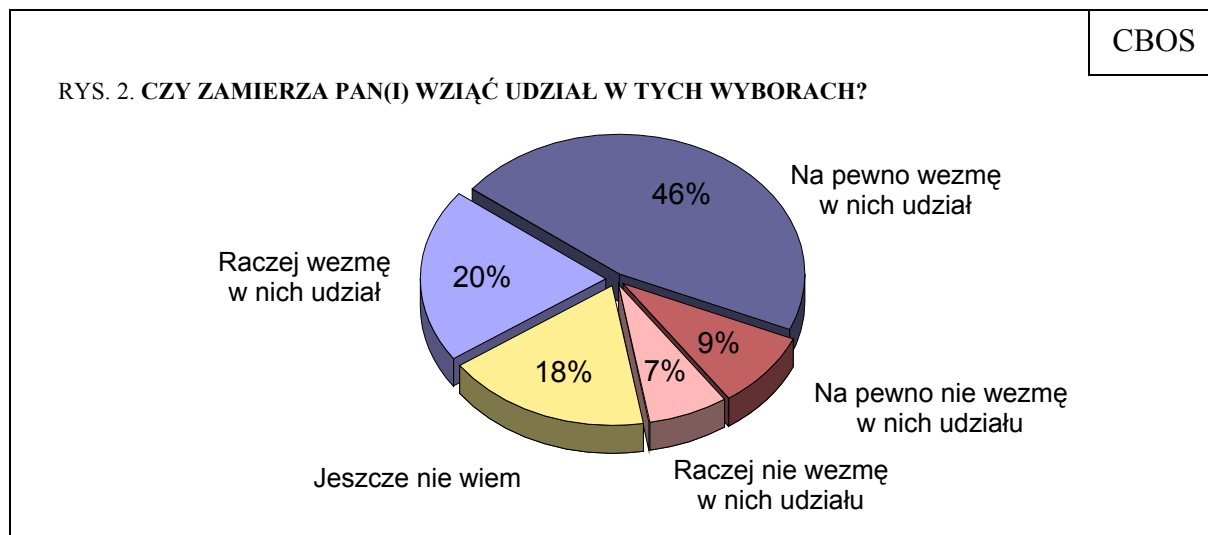
Tabela 1

Zainteresowanie wyborami samorządowymi	Wskazania respondentów według terminów badań											
	VIII '98	IX '98	VI '02	VIII '02	IX '02	X '02	VI '06	VIII '06	IX '06	X '06	XI '06	VIII '10
	w procentach											
Zainteresowani	50	63	55	50	53	61	47	47	48	53	57	59
Niezainteresowani	47	35	44	49	45	38	52	49	49	45	41	39
Trudno powiedzieć	3	2	1	1	2	1	1	4	3	2	2	2

DEKLAROWANE UCZESTNICTWO W WYBORACH

Udział w najbliższych wyborach samorządowych zapowiada dwie trzecie ankietowanych (66%). Prawie co druga osoba (46%) deklaruje, że na pewno pójdzie do urn.

W głosowaniu nie zamierza uczestniczyć 16% respondentów, w tym 9% twierdzi, że na pewno nie weźmie w nim udziału. Niespełna jedną piątą ogółu (18%) stanowią ci, którzy jeszcze nie wiedzą, czy będą głosować.

Jeśli oprzeć się na uzyskanych deklaracjach, to można się spodziewać, że frekwencja w tegorocznych wyborach będzie wyższa niż cztery lata temu. W sierpniu i wrześniu 2006 roku zamiar udziału w zbliżającym się głosowaniu zgłaszała ponad połowa badanych (55% – 56%), a tuż przed wyborami, w listopadzie, 63%. Również w latach 1998 i 2002 deklarowana frekwencja wyborcza na kilka miesięcy przed głosowaniem była niższa niż obecnie.

Tabela 2

Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	VIII '98	IX '98	VIII '02	IX '02	X '02	VIII '06	IX '06	X '06	XI '06	VIII '10
	w procentach									
Tak	60	69	55	58	64	56	55	57	63	66
Jeszcze nie wiem	15	17	20	17	13	19	19	18	15	18
Nie	25	13	25	25	23	25	26	25	22	16

Preferencje partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych nie różnicują istotnie poziomu gotowości wyboru władz lokalnych, który w przypadku zwolenników trzech największych ugrupowań wynosi ponad 80%. Osoby niezdecydowane co do udziału w hipotetycznych wyborach do Sejmu i Senatu, zwykle nie potrafią też powiedzieć, czy zagłosują w wyborach samorządowych, a ci, którzy nie zamierzają wybierać posłów i senatorów, w większości również nie są zainteresowani

wyborem radnych oraz wójtów, burmistrzów czy prezydentów miast. Należy jednak zwrócić uwagę, że 40% osób niezdecydowanych, czy wziąć udział w ewentualnych wyborach parlamentarnych, chce głosować w wyborach samorządowych. Takie deklaracje składa też jedna czwarta niezainteresowanych wyborami do Sejmu i Senatu (25%).

Tabela 3

Potencjalne elektoraty*	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
PO	87	8	5
PiS	86	11	3
SLD	82	16	2
Niezdecydowani, na kogo głosować	75	18	7
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	40	46	14
Niezamierzający brać udziału w wyborach	25	21	54

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach do Sejmu i Senatu. W tabeli zamieszczono jedynie te partie polityczne, dla których liczebność potencjalnych wyborców w próbie była wystarczająco duża do przeprowadzania dalszych analiz

Deklarowany udział w zbliżających się wyborach samorządowych nie zależy istotnie od wielkości miejscowości zamieszkania respondentów. Tylko minimalnie częściej niż pozostali chęć głosowania wyrażają mieszkańcy miast do 20 tys. ludności, natomiast osoby mieszkające w największych aglomeracjach nieco częściej twierdzą, że nie zamierzają pójść do urn.

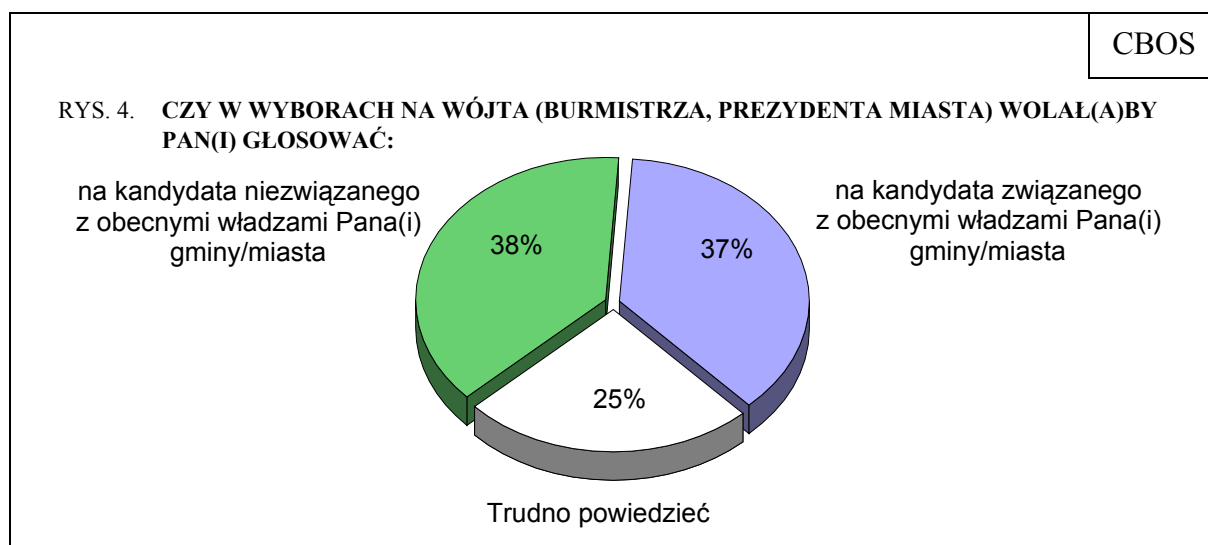
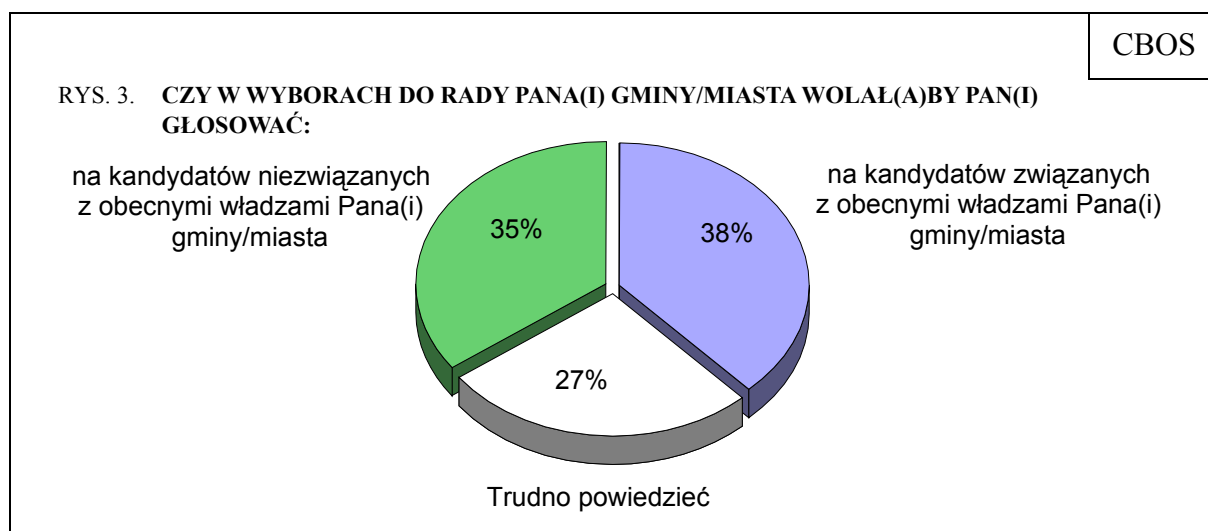
Tabela 4

Miejsce zamieszkania	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Tak	Jeszcze nie wiem	Nie
	w procentach		
Wieś	65	19	15
Miasto do 20 tys. mieszkańców	71	18	11
- od 20 do 100 tys.	67	16	17
- od 101 do 500 tys.	65	18	17
- 501 tys. i więcej	64	16	20

POPARCIE DLA DOTYCHCZASOWYCH WŁADZ MIASTA/GMINY

Sierpniowe badanie ocen działalności instytucji publicznych pokazuje, że zdecydowana większość Polaków (68%) dobrze ocenia działania władz swojego miasta lub gminy. Krytycyzm wyraża tylko nieco ponad jedna piąta (22%). Co więcej, od blisko czterech lat

oceny w tym zakresie utrzymują się na porównywalnym poziomie, a obecnie są nawet minimalnie lepsze niż w poprzednich miesiącach². Mimo zadowolenia z funkcjonowania obecnych władz lokalnych Polacy nie do końca są przekonani, czy w nadchodzących wyborach samorządowych poprą kandydatów związanych z obecnymi władzami miasta lub gminy. Opinie w tej kwestii są wyraźnie podzielone. Na kandydatów związanych z urzędującą obecnie ekipą zdecydowałaby się głosować w wyborach do rady miasta/gminy oraz w wyborach wójta, burmistrza lub prezydenta miasta nieco ponad jedna trzecia badanych. Porównywalna liczebnie grupa wyraża chęć głosowania na kandydatów niezwiązanych z obecnymi władzami ich miasta/gminy, a mniej więcej jedna czwarta nie wie, jaką przyjęłaby strategię w tym względzie.

² Zob. komunikat CBOS „Oceny działalności parlamentu i władz samorządowych”, sierpień 2010 (oprac. K. Wądołowska).

Z perspektywy czasu widać jednak, że deklaracje głosowania na kandydatów (do rady miasta/gminy czy też na stanowisko wójta, burmistrza lub prezydenta miasta) związanych z urzędującą w mieście lub gminie respondentą ekipą są częstsze niż cztery i osiem lat temu. Wynika to również z lepszych niż przed czterema czy ośmioma laty opinii o działalności władz lokalnych. W czerwcu 2006 roku dobre oceny wystawiało władzom samorządowym 56% badanych, a w czerwcu 2002 – niespełna połowa (49%).

Tabela 5

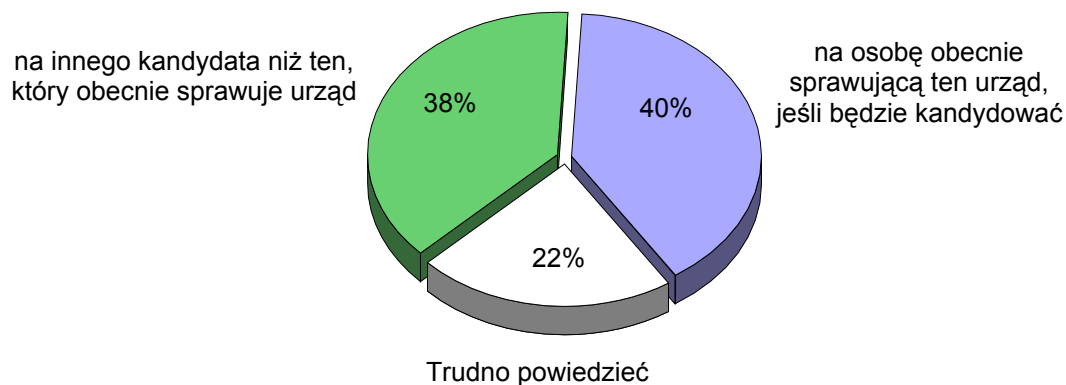
Czy w wyborach do rady Pana(i) miasta/gminy wolał(a)by Pan(i) głosować:	Wskazania respondentów według terminów badań					
	V '94	IX '98	I '02	VI '02	VIII '06	VIII '10
	w procentach					
– na kandydatów związanych z obecnymi władzami Pana(i) miasta/gminy	36	35	24	27	31	38
– na kandydatów niezwiązanych z obecnymi władzami Pana(i) miasta/gminy	45	47	43	41	42	35
Trudno powiedzieć	18	18	33	32	27	27

Tabela 6

Czy w wyborach na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wolał(a)by Pan(i) głosować:	Wskazania respondentów według terminów badań		
	VI '02	VIII '06	VIII '10
	w procentach		
– na kandydata związanego z obecnymi władzami Pana(i) miasta/gminy	27	33	37
– na kandydata niezwiązanego z obecnymi władzami Pana(i) miasta/gminy	41	44	38
Trudno powiedzieć	32	23	25

Jeżeli chodzi o popularność osób, które obecnie są wójtami, burmistrzami czy prezydentami miast, to na podstawie oczekiwań dotyczących ich reelekcji, można stwierdzić, że jest ona umiarkowana. Dwie piąte badanych (40%) wolałoby, aby po wyborach wójtem, burmistrzem czy prezydentem miasta była osoba dotychczas sprawująca ten urząd, ale niemal tyle samo (38%) oczekuje zmiany. Za innym kandydatem niż ten, który obecnie piastuje urząd, nieco częściej niż inni opowiadają się mieszkańcy najmniejszych miast (47%) oraz największych aglomeracji (44%), natomiast utrzymania *status quo* nieco częściej niż pozostali oczekują mieszkańcy wsi (45%) – zob. tabele aneksowe.

RYS. 5. CZY W WYBORACH NA WÓJTA (BURMISTRZA, PREZYDENTA MIASTA) WOLAŁ(A)BY PAN(I) GŁOSOWAĆ:

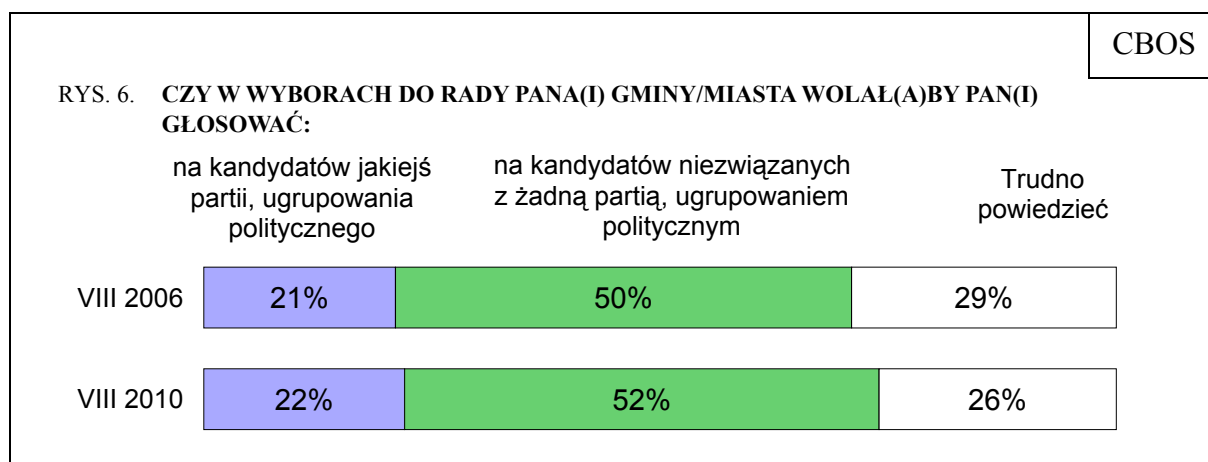
O poparcie dla obecnych władz miasta lub gminy pytaliśmy wszystkich respondentów, jednak nie wszyscy uprawnieni do głosowania pójdą na wybory. Jeśliby uwzględnić jedynie zapowiedzi osób deklarujących, że wezmą udział w jesiennym głosowaniu, to okazałoby się, że potencjalni uczestnicy wyborów samorządowych wyraźnie częściej niż niegłosujący byłiby gotowi poprzeć obecne władze swojego miasta lub gminy – zarówno ustawodawcze (radni), jak i wykonawcze (wójt, burmistrz, prezydent miasta).

Tabela 7

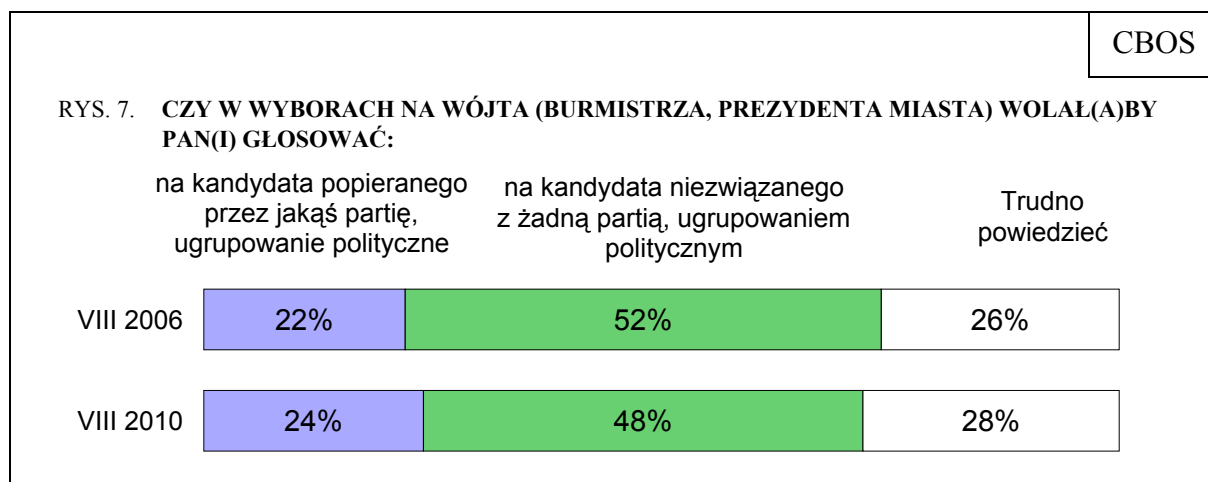
Czy w wyborach [...] wolał(a)by Pan(i) głosować:	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w wyborach samorządowych?		
	Wezmę udział	Jeszcze nie wiem	Nie wezmę udziału
w procentach			
do rady Pana(i) miasta/gminy			
– na kandydatów związanych z obecnymi władzami Pana(i) miasta/gminy	44	32	19
– na kandydatów niezwiązanych z obecnymi władzami Pana(i) miasta/gminy	36	35	33
Trudno powiedzieć	20	33	48
na wójta (burmistrza, prezydenta miasta)			
– na kandydata związanego z obecnymi władzami Pana(i) miasta/gminy	44	28	21
– na kandydata niezwiązanego z obecnymi władzami Pana(i) miasta/gminy	39	39	33
Trudno powiedzieć	17	33	46
na wójta (burmistrza, prezydenta miasta)			
– na osobę obecnie sprawującą ten urząd, jeśli będzie kandydować	46	31	29
– na innego kandydata niż ten, który obecnie sprawuje urząd	39	41	28
Trudno powiedzieć	15	28	43

POPARCIE DLA KANDYDATÓW PARTYJNYCH I NIEPARTYJNYCH

Wybory samorządowe zazwyczaj mają mniej partyjny charakter niż wybory parlamentarne, co, jak się wydaje, znajduje spore uznanie społeczne. Okazuje się bowiem, że – podobnie jak cztery lata temu – w wyborach do rady miasta lub gminy tylko mniej więcej co piąty badany (22%) wolałby głosować na kandydatów jakiejś partii lub ugrupowania politycznego. Większość natomiast (52%) – jak wynika z deklaracji – głosowałaby raczej na kandydatów bezpartyjnych.

Również w przypadku wyborów na stanowisko wójta, burmistrza czy prezydenta miasta dla potencjalnych głosujących nie mają większego znaczenia rekomendacje partii politycznych. Podobnie jak cztery lata temu, mniej więcej połowa badanych (48%, spadek o 4 punkty) wolałaby głosować na kandydata niezależnego, a tylko niespełna jedna czwarta (24%, wzrost o 2 punkty) kierowałaby się przynależnością partyjną kandydata.

Strategii głosowania – z uwagi na upartyjnienie kandydatów lub ich niezależność – nie różnicują sympatie polityczne respondentów. Potencjalne elektoraty wszystkich trzech ugrupowań cieszących się największym poparciem społecznym w większości wołałyby głosować na kandydatów niezwiązanych z żadną partią polityczną, tylko mniej więcej jedna trzecia w każdym z nich kierowałaby się raczej sympatiami partyjnymi.

Tabela 8

Potencjalne elektoraty*	Czy w wyborach do rady Pana(i) gminy/miasta wołał(a)by Pan(i) głosować:		
	na kandydatów jakiegó partii, ugrupowania politycznego	na kandydatów niezwiązanych z żadną partią, ugrupowaniem politycznym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	29	53	18
PiS	30	52	18
SLD	32	53	15
Niezdecydowani, na kogo głosować	9	51	40
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	22	42	36
Niezamierzający brać udziału w wyborach	10	54	36

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach do Sejmu i Senatu. W tabeli zamieszczono jedynie te partie polityczne, dla których liczebność potencjalnych wyborców w próbie była wystarczająco duża do przeprowadzania dalszych analiz

Tabela 9

Potencjalne elektoraty*	Czy w wyborach na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wołał(a)by Pan(i) głosować:		
	na kandydata popieranego przez jakąś partię, ugrupowanie polityczne	na kandydata niezwiązanego z żadną partią, ugrupowaniem politycznym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PO	32	47	21
PiS	30	52	18
SLD	32	55	13
Niezdecydowani, na kogo głosować	9	53	38
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	17	47	36
Niezamierzający brać udziału w wyborach	13	47	40

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach do Sejmu i Senatu. W tabeli zamieszczono jedynie te partie polityczne, dla których liczebność potencjalnych wyborców w próbie była wystarczająco duża do przeprowadzania dalszych analiz

Niechęć do głosowania według klucza partyjnego dominuje zarówno wśród osób deklarujących udział w wyborach, jak i tych, które jeszcze nie podjęły decyzji w tej sprawie. Niezamierzający uczestniczyć w głosowaniu najczęściej nie wiedzą, jaką ewentualnie strategię wyborczą by przyjęli. Co jednak ważne, przynależność partyjna kandydatów ma stosunkowo największe znaczenie dla osób deklarujących udział w wyborach samorządowych.

Tabela 10

Czy w wyborach [...] wolał(a)by Pan(i) głosować:	Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w tych wyborach?		
	Wezmę udział	Jeszcze nie wiem	Nie wezmę udziału
	w procentach		
do rady Pana(i) miasta/gminy			
– na kandydatów jakiejś partii, ugrupowania politycznego	26	16	12
– na kandydatów niezwiązanych z żadną partią, ugrupowaniem politycznym	54	51	43
Trudno powiedzieć	20	33	45
na wójta (burmistrza, prezydenta miasta)			
– na kandydata popieranego przez jakąś partię, ugrupowanie polityczne	28	15	17
– na kandydata niezwiązanego z żadną partią, ugrupowaniem politycznym	52	50	35
Trudno powiedzieć	20	35	48

PREFEROWANY SYSTEM WYBORCZY

Zwykle przed wyborami samorządowymi powraca dyskusja na temat najlepszego sposobu wybierania radnych. Pojawia się dylemat, czy utrzymać system proporcjonalny, w którym w jednym okręgu wyborczym wybiera się po kilku radnych każdego szczebla, a mandaty dzieli się proporcjonalnie do liczby głosów, jakie padły na listy poszczególnych komitetów wyborczych, czy też wprowadzić system większościowy, w którym w jednym okręgu wybierałoby się tylko po jednym radnym każdego szczebla (gminy, powiatu, województwa), który uzyskałby największą liczbę głosów.

Od 2000 roku Polacy opowiadają się w wyborach władz lokalnych raczej za ordynacją większościową niż proporcjonalną, a od ośmiu lat system większościowy ma ponad dwukrotnie więcej zwolenników. Jego atutem jest z pewnością to, że charakteryzuje się prostszymi i bardziej czytelnymi dla zwykłych ludzi regułami wyboru samorządowców. Mimo to zwolennicy większościowego systemu w okręgach jednomandatowych ciągle nie

stanowią większości. Co więcej, z roku na rok wzrasta odsetek tych, dla których system wyborczy nie ma znaczenia (od 2000 roku wzrost o 18 punktów). Obecnie po raz pierwszy ci, którym zasady wyboru przedstawicieli do władz samorządowych są obojętne, stanowią największą grupę w społeczeństwie. Należy jednak zwrócić uwagę, że zmiana ta wiąże się przede wszystkim ze spadkiem odsetka osób niemających sprecyzowanego zdania na temat preferowanego systemu wyborczego, a w mniejszym stopniu z malejącą liczbą zwolenników wyborów większościowych.

Tabela 11

Jaki system wyborów jest, Pana(i) zdaniem, lepszy i chciał(a)by Pan(i), aby był zastosowany w tegorocznych wyborach samorządowych:	Wskazania respondentów według terminów badań					
	XII 2000*	III 2001*	I 2002*	IV 2002*	VI 2006	VIII 2010
	w procentach					
– system większościowy, w którym w jednym okręgu wybiera się tylko po jednym radnym każdego szczebla (gminy, powiatu, województwa), który uzyskał największą liczbę głosów	44	32	34	40	39	37
– system proporcjonalny, w którym w jednym okręgu wyborczym wybiera się po kilku radnych każdego szczebla, a mandaty dzieli się proporcjonalnie do liczby głosów, jakie padły na listy poszczególnych komitetów wyborczych	16	24	19	19	16	16
Jest mi to obojętne	21	26	29	30	35	39
Trudno powiedzieć	19	18	18	11	10	8

* W tych badaniach pytanie brzmiało „Jaki system wyborów jest, Pana(i) zdaniem, lepszy?”

Preferencje partyjne nie odgrywają istotnej roli w zróżnicowaniu opinii na temat najlepszego sposobu wybierania władz lokalnych. Potencjalne elektoraty PO, PiS i SLD najczęściej opowiadają się za systemem większościowym z jednomandatowymi okręgami wyborczymi, natomiast wyborcy niemający sprecyzowanych preferencji partyjnych, osoby niezdecydowane co do udziału w ewentualnych wyborach parlamentarnych oraz te, które na pewno nie poszłyby do urn, najczęściej deklarują, że rodzaj stosowanego systemu wyborczego w wyborach samorządowych jest im obojętny.

Tabela 12

Potencjalne elektoraty*	Jaki system wyborów jest, Pana(i) zdaniem, lepszy:			
	system większościowy	system proporcjonalny	Jest mi to obojętne	Trudno powiedzieć
	w procentach			
PO	43	18	32	7
PiS	48	18	27	7
SLD	43	17	29	11
Niezdecydowani, na kogo głosować	26	17	41	16
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	27	16	50	7
Niezamierzający brać udziału w wyborach	29	11	53	7

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach do Sejmu i Senatu. W tabeli zamieszczono jedynie te partie polityczne, dla których liczebność potencjalnych wyborców w próbie była wystarczająco duża do przeprowadzania dalszych analiz

Wprawdzie wciąż niewiele jest konkretnych informacji o tegorocznych wyborach samorządowych, jednak społeczne zainteresowanie nimi wydaje się większe niż dotychczas. Istotnie większa niż cztery, osiem czy dwanaście lat temu jest również deklarowana gotowość udziału w procedurach demokratycznych mających na celu wyłonienie przedstawicieli władz lokalnych. Można przypuszczać, że przynajmniej po części jest to efekt podniesienia temperatury życia politycznego i mobilizacji związanej z niedawnymi wyborami prezydenckimi.

Preferowany przez znaczną część Polaków scenariusz głosowania w wyborach samorządowych to możliwość wyboru niepartyjnych kandydatów, najlepiej w systemie większościowym z jednomandatowymi okręgami wyborczymi.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

A N E K S

Tabela 1

		W tym roku odbędą się wybory samorządowe do rad gminnych, powiatowych i sejmików wojewódzkich oraz wybory wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Czy Pana(ia) wybory te:			Liczba osób
		interesują	nie interesują	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		59	39	2	986
Płeć	Mężczyźni	60	40	1	465
	Kobiety	59	39	2	521
Wiek	18-24 lata	56	42	1	136
	25-34	49	50	2	178
	35-44	66	34		139
	45-54	67	30	3	167
	55-64	64	36		187
	65 lat i więcej	55	42	3	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	58	41	1	375
	Miasto do 20 tys.	73	24	2	130
	20-100 tys.	58	40	2	185
	101-500 tys.	56	42	2	159
	501 tys. i więcej mieszk.	56	44		137
Wykształcenie	Podstawowe	49	49	2	260
	Zasadnicze zawodowe	56	43	1	252
	Średnie	65	34	2	329
	Wyższe	72	27	1	145
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	74	26	1	87
	Średni personel, technicy	71	26	2	37
	Pracownicy adm.-biurowi	69	28	3	64
	Pracownicy usług	56	43	2	62
	Robotnicy wykwalifikowani	53	47	1	119
	Robotnicy niewykwalifik.	49	51		54
	Rolnicy	65	33	2	52
	Pracujący na własny rach.	56	44		33
Bierni zawodowo	Renciści	62	35	3	76
	Emeryci	57	42	1	215
	Uczniowie i studenci	62	36	2	76
	Bezrobotni	52	47	1	55
	Gospodynie domowe i inni	53	45	2	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	65	33	3	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	60	40		106
	sekt. pryw. poza rolnict.	56	43	1	203
	prywatnym gosp. rolnym	68	32		48
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	54	45	1	163
	501-750	56	44	1	130
	751-1000	61	37	2	188
	1001-1500	56	42	2	168
	Powyżej 1500 zł	68	30	2	152
Ocena własnych war. mater.	Złe	51	47	3	176
	Średnie	58	41	1	445
	Dobre	65	34	1	365
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	72	26	2	45
	Raz w tygodniu	63	34	2	479
	1-2 razy w miesiącu	54	46	1	153
	Kilka razy w roku	59	41		180
	W ogóle nie uczestniczy	48	51	1	130
Poglądy polityczne	Lewica	67	32	0	157
	Centrum	59	40	1	310
	Prawica	67	31	2	293
	Trudno powiedzieć	44	53	3	226

Tabela 2

		Czy zamierza Pan(i) wziąć udział w tych wyborach?			Liczba osób
		Tak	Jeszcze nie wiem	Nie	
		%	%	%	
Ogółem		66	18	16	983
Płeć	Mężczyźni	67	17	16	464
	Kobiety	66	18	16	519
Wiek	18-24 lata	64	20	16	136
	25-34	58	24	18	177
	35-44	73	15	11	139
	45-54	74	14	12	167
	55-64	70	14	16	186
	65 lat i więcej	60	19	21	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	65	19	15	374
	Miasto do 20 tys.	71	18	11	130
	20-100 tys.	67	16	17	185
	101-500 tys.	65	18	17	157
	501 tys. i więcej mieszk.	64	16	20	137
Wykształcenie	Podstawowe	56	20	24	260
	Zasadnicze zawodowe	61	20	19	251
	Średnie	71	16	13	328
	Wyższe	82	14	4	144
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	89	9	2	87
	Średni personel, technicy	83	12	4	37
	Pracownicy adm.-biurowi	74	16	11	63
	Pracownicy usług	61	17	21	62
	Robotnicy wykwalifikowani	61	21	18	119
	Robotnicy niewykwalifik.	61	18	21	54
	Rolnicy	71	23	6	52
	Pracujący na własny rach.	60	24	16	33
Bierni zawodowo	Renciści	56	26	18	76
	Emeryci	64	15	21	214
	Uczniowie i studenci	65	22	12	76
	Bezrobotni	59	21	21	55
	Gospodynie domowe i inni	62	13	25	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	78	14	8	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	67	20	13	105
	sekt. pryw. poza rolnict.	66	16	18	203
	prywatnym gosp. rolnym	70	24	7	48
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	61	19	20	163
	501-750	66	18	16	130
	751-1000	65	21	14	187
	1001-1500	65	15	20	166
	Powyżej 1500 zł	70	16	14	151
Ocena własnych war. mater.	Złe	52	24	25	176
	Średnie	67	17	16	443
	Dobre	72	16	12	364
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	70	22	8	45
	Raz w tygodniu	74	15	11	477
	1-2 razy w miesiącu	62	23	15	152
	Kilka razy w roku	61	20	18	180
	W ogóle nie uczestniczy	48	18	34	129
Poglądy polityczne	Lewica	74	13	12	156
	Centrum	66	18	16	309
	Prawica	75	16	9	292
	Trudno powiedzieć	49	23	28	226

Tabela 3

		Czy w wyborach do rady Pana(i) gminy/miasta wolał(a)by Pan(i) głosować:			Liczba osób
		na kandydatów związanych z obecnymi władzami Pana(i) gminy/miasta	na kandydatów niezwiązanych z obecnymi władzami Pana(i) gminy/miasta	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		38	35	27	978
Płeć	Mężczyźni	37	39	24	459
	Kobiety	39	32	29	519
Wiek	18-24 lata	42	37	21	136
	25-34	42	32	26	178
	35-44	34	41	25	138
	45-54	39	36	26	167
	55-64	37	38	25	182
	65 lat i więcej	34	30	36	177
Miejsce zamieszkania	Wieś	40	32	27	375
	Miasto do 20 tys.	33	44	22	130
	20-100 tys.	34	34	32	183
	101-500 tys.	42	40	19	155
	501 tys. i więcej mieszk.	37	32	31	135
Wykształcenie	Podstawowe	37	31	32	259
	Zasadnicze zawodowe	37	36	27	249
	Średnie	37	38	25	326
	Wyższe	43	35	22	144
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	48	29	23	87
	Średni personel, technicy	40	34	25	37
	Pracownicy adm.-biurowi	33	46	22	62
	Pracownicy usług	46	28	26	62
	Robotnicy wykwalifikowani	28	49	23	119
	Robotnicy niewykwalifik.	42	29	29	54
	Rolnicy	39	35	26	52
	Pracujący na własny rach.	52	36	12	32
Bierni zawodowo	Renciści	41	34	25	75
	Emeryci	34	32	34	212
	Uczniowie i studenci	44	37	20	76
	Bezrobotni	32	36	32	55
	Gospodynie domowe i inni	38	32	30	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	34	28	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	39	38	23	106
	sekt. pryw. poza rolnict.	40	37	23	202
	prywatnym gosp. rolnym	41	35	24	48
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	41	39	19	163
	501-750	37	39	24	129
	751-1000	41	33	26	188
	1001-1500	38	32	30	168
	Powyżej 1500 zł	40	37	23	149
Ocena własnych war. mater.	Złe	33	36	31	173
	Średnie	35	35	30	443
	Dobre	44	35	21	362
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	29	24	47	45
	Raz w tygodniu	40	36	24	477
	1-2 razy w miesiącu	36	37	27	153
	Kilka razy w roku	38	34	28	179
	W ogóle nie uczestniczy	35	38	27	124
Poglądy polityczne	Lewica	42	38	21	157
	Centrum	42	37	22	303
	Prawica	35	40	25	292
	Trudno powiedzieć	34	26	40	226

Tabela 4

		Czy w wyborach na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wolał(a)by Pan(i) głosować:			Liczba osób
		na osobę obecnie sprawującą ten urząd, jeśli będzie kandydować	na innego kandydata niż ten, który obecnie sprawuje urząd	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		40	38	22	978
Płeć	Mężczyźni	40	39	20	460
	Kobiety	41	37	23	518
Wiek	18-24 lata	44	42	14	136
	25-34	41	41	18	178
	35-44	30	47	23	139
	45-54	44	37	18	166
	55-64	43	35	22	183
	65 lat i więcej	38	29	34	177
Miejsce zamieszkania	Wieś	45	35	21	375
	Miasto do 20 tys.	36	47	17	130
	20-100 tys.	38	31	31	184
	101-500 tys.	40	41	19	155
	501 tys. i więcej mieszk.	36	44	20	136
Wykształcenie	Podstawowe	42	30	28	258
	Zasadnicze zawodowe	43	38	20	249
	Średnie	37	42	21	328
	Wyższe	40	45	15	143
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	38	41	21	87
	Średni personel, technicy	38	42	19	37
	Pracownicy adm.-biurowi	37	50	14	64
	Pracownicy usług	42	42	16	61
	Robotnicy wykwalifikowani	31	47	22	119
	Robotnicy niewykwalifik.	48	32	20	53
	Rolnicy	49	33	18	52
Pracujący na własny rach.	55	35	10	32	
Bierni zawodowo	Renciści	43	34	24	76
	Emeryci	41	31	28	212
	Uczniowie i studenci	45	43	11	76
	Bezrobotni	32	36	33	55
	Gospodynie domowe i inni	43	32	25	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	38	39	22	132
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	39	42	19	106
	sekt. pryw. poza rolnict.	38	45	16	201
	prywatnym gosp. rolnym	49	33	18	48
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	44	40	16	163
	501-750	43	37	19	128
	751-1000	41	39	20	188
	1001-1500	39	37	24	166
	Powyżej 1500 zł	43	39	17	151
Ocena własnych war. mater.	Złe	38	34	27	172
	Średnie	40	37	23	444
	Dobre	41	41	18	363
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	31	40	30	45
	Raz w tygodniu	46	36	18	476
	1-2 razy w miesiącu	39	40	22	153
	Kilka razy w roku	37	39	23	180
	W ogóle nie uczestniczy	29	42	29	125
Poglądy polityczne	Lewica	45	38	17	155
	Centrum	41	40	19	305
	Prawica	39	40	21	292
	Trudno powiedzieć	39	31	30	226

Tabela 5

		Czy w wyborach do rady Pana(i) gminy/miasta wolał(a)by Pan(i) głosować:			Liczba osób
		na kandydatów jakiejś partii, ugrupowania politycznego	na kandydatów niezwiązanych z żadną partią, ugrupowaniem politycznym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		22	52	26	979
Płeć	Mężczyźni	23	55	22	461
	Kobiety	21	49	30	518
Wiek	18-24 lata	30	51	18	136
	25-34	26	49	26	178
	35-44	23	51	25	139
	45-54	19	55	26	167
	55-64	17	54	29	182
	65 lat i więcej	19	50	32	177
Miejsce zamieszkania	Wieś	16	56	28	375
	Miasto do 20 tys.	16	62	22	130
	20-100 tys.	27	43	29	183
	101-500 tys.	32	46	22	155
	501 tys. i więcej mieszk.	28	47	25	136
Wykształcenie	Podstawowe	16	50	34	258
	Zasadnicze zawodowe	18	55	27	249
	Średnie	27	51	22	328
	Wyższe	29	51	20	144
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	31	48	21	87
	Średni personel, technicy	23	54	23	37
	Pracownicy adm.-biurowi	29	49	22	64
	Pracownicy usług	16	56	28	61
	Robotnicy wykwalifikowani	22	57	21	119
	Robotnicy niewykwalifik.	17	46	37	54
	Rolnicy	14	57	29	52
	Pracujący na własny rach.	19	53	28	32
Bierni zawodowo	Renciści	24	49	27	75
	Emeryci	16	55	29	212
	Uczniowie i studenci	35	47	18	76
	Bezrobotni	24	41	35	55
	Gospodynie domowe i inni	22	52	26	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	18	51	30	133
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	30	54	16	106
	sekt. pryw. poza rolnict.	22	53	26	201
	prywatnym gosp. rolnym	19	51	30	48
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	21	56	23	163
	501-750	22	46	32	129
	751-1000	19	55	26	188
	1001-1500	22	54	24	166
	Powyżej 1500 zł	28	53	20	150
Ocena własnych war. mater.	Złe	22	45	33	173
	Średnie	22	50	28	443
	Dobre	22	57	21	363
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	25	42	33	45
	Raz w tygodniu	20	56	25	478
	1-2 razy w miesiącu	19	57	24	153
	Kilka razy w roku	28	43	29	179
	W ogóle nie uczestniczy	26	45	29	125
Poglądy polityczne	Lewica	23	53	24	156
	Centrum	22	57	21	305
	Prawica	29	54	17	292
	Trudno powiedzieć	13	40	47	226

Tabela 6

		Jaki system wyborów jest, Pana(i) zdaniem, lepszy i chciał(a)by Pan(i), aby był zastosowany w tegorocznych wyborach samorządowych:				Liczba osób
		system większościowy, w którym w jednym okręgu wybiera się tylko po jednym radnym każdego szczebla (gminy, powiatu, województwa), który uzyskał największą liczbę głosów	system proporcjonalny, w którym w jednym okręgu wyborczym wybiera się po kilku radnych każdego szczebla, a mandaty dzieli się proporcjonalnie do liczby głosów, jakie padły na listy poszczególnych komitetów wyborczych	Jest mi to obojętne	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		37	16	39	8	985
Płeć	Mężczyźni	43	17	35	5	463
	Kobiety	32	14	42	12	521
Wiek	18-24 lata	42	21	33	5	136
	25-34	37	16	37	10	178
	35-44	41	14	38	7	139
	45-54	43	16	36	6	167
	55-64	36	15	40	9	186
	65 lat i więcej	26	14	48	12	179
Miejsce zamieszkania	Wieś	35	15	43	8	375
	Miasto do 20 tys.	35	16	38	12	130
	20-100 tys.	40	15	40	5	184
	101-500 tys.	44	14	31	11	159
	501 tys. i więcej mieszk.	33	22	37	7	137
Wykształcenie	Podstawowe	31	8	49	12	259
	Zasadnicze zawodowe	36	13	44	7	252
	Średnie	39	21	33	7	329
	Wyższe	43	22	27	7	145
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	45	17	29	9	87
	Średni personel, technicy	36	25	29	10	37
	Pracownicy adm.-biurowi	46	18	32	3	64
	Pracownicy usług	48	11	32	8	62
	Robotnicy wykwalifikowani	39	18	36	7	119
	Robotnicy niewykwalifik.	34	11	45	10	54
	Rolnicy	29	21	48	2	52
	Pracujący na własny rach.	42	21	34	4	32
Bierni zawodowo	Renciści	33	10	44	13	76
	Emeryci	29	12	49	9	215
	Uczniowie i studenci	43	26	28	3	76
	Bezrobotni	41	14	35	11	55
	Gospodynie domowe i inni	29	10	45	17	55
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	45	19	28	8	134
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	34	19	43	5	106
	sekt. pryw. poza rolnict.	44	14	34	8	202
	prywatnym gosp. rolnym	32	19	46	2	48
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	36	13	45	6	163
	501-750	37	13	41	9	130
	751-1000	39	14	40	7	188
	1001-1500	32	21	37	10	168
	Powyżej 1500 zł	38	22	35	5	152
Ocena własnych war. mater.	Złe	28	16	49	7	176
	Średnie	37	15	40	9	445
	Dobre	42	17	33	8	363
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	39	15	33	12	45
	Raz w tygodniu	38	16	36	10	479
	1-2 razy w miesiącu	37	15	42	6	153
	Kilka razy w roku	38	17	38	8	180
	W ogóle nie uczestniczy	32	15	50	4	129
Poglądy polityczne	Lewica	43	17	30	10	157
	Centrum	37	17	41	5	310
	Prawica	44	19	31	7	292
	Trudno powiedzieć	24	10	53	14	226